

Te Peretitenira'a No Porinetia farani

PIHA PUTURA'A PARAU 'API Mahana toru 08 nō tenuare 2020

Te mau Fa'aotira'a a te 'Āpo'ora'a a te mau Fa'aterehau

Ua ha'apāpū te taiete hi'opo'a Moody's i te fāito faufa'a o Pōrīnetia farāni i ni'a i te tāpa'o A3 e te hi'ora'a maita'i no te tau i muri nei

Ua vauvau te Mono-Peretiteni i mua i te 'Āpo'ora'a fa'aterehau i te fa'aotira'a tārahu i piahia i te 20 no tītema e te pū fāitora'a Moody's o tei, i muri a'e i tō na ha'amara'ara'a i te tāpa'o o Pōrīnetia farāni i te 'āva'e tītema 2018 ra i ni'a i te A3/Faufa'a hau-1, ha'apāpū mai i te maitata'i o te terera'a faufa'a a te Fenua.

I roto i tā na parau fa'ahitira'a, te ha'apāpū nei teie pū i te mea ē « *te fa'a'ite nei te ti'ara'a tārahu a Pōrīnetia farāni (A3, mā te hi'ora'a maita'i no 'āmuri a'e) i te tahi mau fāito hau atu i te maita'i i teie mana'ohia, e au ra ia e 'ore te reira e ha'aparuparu i te tau i muri nei*».

Mai tā na i rave i te 'āva'e tītema 2018 ra, te parau nei te pū Moody's i te mea ē no roto mai te pūai o Pōrīnetia farāni i tā na mau fa'anahora'a pāpū no te fa'a'ohipara'a i tā na faufa'a moni o te vai noa mai ā i ni'a i taua fāito i nā matahiti e 2-3 i muri nei. No te mea ho'i, 'aita e fifi nō na no te tārahu i te moni e, 'aita ato'a e ha'afifira'a i roto i te orara'a porotita i te fenua, na te reira e fa'a'ōhie i te ha'amaura'a e te fa'aotira'a i tā na mau 'ōpuara'a, mai te ha'amaita'ira'a ānei i tā na fa'anahora'a turuuta'a tōtiare.

Tāpa'o maoti teie no te ti'a'aura'a maita'i o te orara'a o te fenua, e tāpa'o fa'aitoitora'a ato'a ia no teie matahiti 'āpī 2020, noa atu ā te mana'o tōhiuhiu o te feiā fāito e poro nei i te ha'apāutuutura'a hau atu o te fa'arava'ira'a faufa'a a Pōrīnetia.

Rurura'a 'imira'a faufa'a mātāmua o te matahiti 2020 i te mahana maha 23 nō tenuare : te hō'ē 'ohipa ta'a 'ē nō teie tau e natimai natiatu

I te matahiti 2016, 'ua ha'amauhia te hō'ē 'ohura'a taima rurura'a 'ohipa i rotopū i te mau fatu taiete e te Hau fenua, pi'ihia rurura'a 'imira'a faufa'a. I te roara'a e toru matahiti 'ua fa'ati'a teie mau rurura'a 'ia patu 'āmui, 'ia ha'atumu e ha'apāpū i te 'imira'a faufa'a mā'ohi.

I te matahiti 2020, e nu'u te fa'anahora'a o te rurura'a i ni'a i te hō'ē 'ohipa ta'a 'ē nō teie tau e natimai natiatu. Te hō'ē mahana ta'a 'ē nō te fa'anoa'ara'a i te mana'o i te mau fatu taiete mā'ohi 'e, e tūra'i i te ferurira'a i ni'a i te mau huru fa'atupura'a 'ohipa. E tupu te rurura'a 'imira'a faufa'a 2020 i te mahana maha 23 nō tenuare i roto i te piha Matisse i te hōtera Tahiti Ia Ora Resort, i raro a'e i te fa'aterera'a nui a te Peretiteni nō Pōrīnetia farāni.

I te roara'a o te mahana e tupu e pae rurura'a 'āpara'ura'a i te mau tumu parau :

Présidence de la Polynésie Française

Service de la communication

communication@presidence.pf – 40 47 20 00

- « *Te fa'atupura'a 'ohipa e te mau hi'ora'a tapiha'ara'a* », vauvauhia e Christian Guellerin – Peretiteni hanahana nō te fare ha'api'ira'a nō te 'ihi tauiha'a nihi ;
- « *Te moni e fa'a'ohipahia nō te fa'ahotura'a i te 'imira'a faufa'a* », vauvauhia e Claude Periou – Fa'atere a te IEOM Pōrīnetia farāni ;
- « *Te 'imira'a faufa'a nō te 'ōpere māitera'a* », vauvauhia e Alexandre Woog – Ta'ata patu ia E-loue, CEO d'Alliance Autocar ;
- « *Ha'amaita'i i te mau 'aravihi* », vauvauhia e Tagaloa Eddie Wilson – Peretiteni nō te Tā'atira'a nō Hāmoa o Te mau ta'ata hāmani 'e Te mau ta'ata ho'o haere i rāpae ;
- « *Te 'imira'a faufa'a o te ta'ere* », vauvauhia e Mario Hardy - CEO nō Pacific Asia Travel Association.

E hi'opo'ahia te mau tumu parau i fa'ahitihia e te mau ta'ata e pārahi mai i teie nei rurura'a e tae atu i te mau pupu ta'ata nā roto i tō rātou mau 'aravihi e tei orahia mai e rātou i 'ō nei, i Farāni e aore rā i roto i te ao nei. E fa'ata'ahia te tahi mau vāhi i reira e noa'a i te mau ta'ata 'ia 'āparau e te mau pū e arata'i nei i te mau taiete : Fa'aterera'a rahi o te mau 'Ohipa 'Imira'a faufa'a (DGAE), Piha Tapiho'ora'a, Tapiha'ara'a, Taiete 'ohipa e te mau Tōro'a (CCISM), SOFIDEP, Fa'aau Pōrīnetia e te ADIE Pōrīnetia.

E ti'a ato'a i te nuna'a 'ia fārerei i te mau fatu taiete. E hope taua mahana rā e te parau pū'ohu o na mau tumu parau i vauvauhia e te mau 'ohipa e ravehia 'amuri mai vauvauhia e te Mono peretiteni nō Pōrīnetia farāni.

Moni tauturu nō te fa'atupuha'ara'a nā te OPH nō te 'aufaura'a i te 'ohipa Viénot 'e Mariani

'Ua vauvau te Fa'aterehau nō te nohora'a i te mau 'ōpuara'a moni tauturu fa'atupuha'ara'a nā te OPH nō tē 'aufau i te patura'a e 30 nohora'a e fa'a'āpīra'a e 24 nohora'a.

Te 'ohipa mātāmua, tei te fenua « Viénot » e vai nei i te 'oire nō Afaahiti – Taiarapu tō'o'a o te rā. E patu te OPH e 30 nohora'a tīma i ni'a i teie nei fenua Viénot e 13 118 m². 'Ua hōro'a te Hau fenua i teie fenua nā te OPH nā roto i te hō'ē fa'aotira'a a te 'Āpo'ora'a fa'aterehau nō te 3 nō tiunu i mā'iri. Te moni o te mau tuha'a fenua i hōro'ahia, tei ni'a i te fāito e 8 500 Farāne cfp/m², e 111 503 000 Farāne cfp ia nō te tā'ato'ara'a.

E tāpa'ohia teie nei 'ohipa i roto i te hō'ē hina'aro 'ia fa'ahotu tau roa o tē ravehia nō te ha'afau'ā i te mau maita'i a teie nei fenua, nō te fa'a'ōhie i te ferurira'a pāruru i te arutaimareva mā te mana'o i te fa'arava'ira'a ito o tē fa'aiti i te mau ha'ama'ara'a nō te 'atu'atura'a e te terera'a 'ohipa. I roto i teie nei 'ōpuara'a e vai nei e 7 F3 e 67.40 m², 14 F4 e 83.40 m², 8 F5 e 98 m² 'e, e 1 F3 nō te ta'ata mea fifi 'ia hāhaere (PMR) e 70.20 m². E tārahuhia teie mau nohora'a nō te mau 'utuāfare tei raro mai tā rātou moni 'āva'e i te moni tahua tāta'i 2. Nō te mau F3 40 200 Farāne cfp te moni tārahu tā'āva'e, (41 800 Fārane cfp nō te F3 PMR), 49 700 Fārane cfp nō te F4 'e 58 400 Fārane cfp nō te F5.

Te moni tā'ato'a nō teie mau patura'a e 1 272 000 000 Fārane cfp. E 'aufau te Hau fenua e 50% e te Hau Nui e 50% nō te hō'ē tau patura'a e 24 'āva'e.

Nō te vāhi nohora'a « Mariani » e vai i te 'oire nō Faaone, i Taiarapu Hitira'a o te rā, e 'ōpua te OPH e tātā'i i na nohora'a e 24 (16 nohora'a hō'ē et 8 nohora'a tāpīri tāta'i 2) e te hō'ē fare 'ohipa rau i ni'a i te fenua e 27 739 m².

Présidence de la Polynésie Française

Service de la communication

communication@presidence.pf – 40 47 20 00

E tauihia te mau nohora'a F2 e vai nei (74,70m² te rahira'a) 'ei nohora'a F3 (87,20m² te rahira'a), te mau nohora'a F4 (130,80m² te rahira'a) 'ei nohora'a F6 (146,16m² te rahira'a), e te mau nohora'a F5 (128,60m² te rahira'a) 'ei nohora'a F6+ (163,64m² te rahira'a).

I roto i teie nei 'ōpuara'a te vai nei te 'ohipa fa'a'ore i te 'amiate i ni'a e 20 nohora'a i ni'a i na 24 e vai nei e te fa'a'āpīra'a i te mau nohora'a ato'a.

Teie nei 'ōpuara'a i ni'a i te rahira'a e 2965.76 m² nō te tārahura'a nā te mau 'utuāfare e tei raro mai tā rātou moni 'āva'e i te moni tahua tāta'i 2. Nō te tārahura'a, e 35 620 Fārane cfp nō te hō'ē F3, 52 530 Fārane cfp nō te hō'ē F5, 59 700 Fārane cfp nō te hō'ē F6 'e, e 66 840 Fārane cfp nō te hō'ē F6+. Te moni tā'ato'a nō teie mau patura'a e 920 000 000 Fārane cfp TTC, e 'aufau te Hau fenua e 50% e te Hau nui e 50% nō te hō'ē tau patura'a e 24 'āva'e.

Pū unuma nohora'a tōtiare : fa'ati'ara'a nō tē patu e 16 nohora'a rā'au i Afaahiti

'Ua vauvau mai te Fa'atere hau nō te nohora'a i te hō'ē fa'ati'ara'a nō te patura'a e 16 nohora'a nā te SARL Niuhihi promotion. 'Ua fa'ati'a te tōmite hōmana'o o te mau taiete unuma nohora'a tōtiare, i ruru nā i te 30 nō tetepa i mā'iri, i teie nei patura'a. 'Ua 'āpe'e te 'Āpo'ora'a Fa'aterehau i te mana'o o te tōmite e 'ua hōro'a i te fa'ati'ara'a nō te patura'a. Te moni tā'ato'a o teie patura'a, e 25 837 939 Fārane cfp. E pū unuma nohora'a tōtiare te taiete Niuhihi Promotion fa'ati'ahia e te hō'ē fa'aotira'a a te 'Āpo'ora'a Fa'aterehau nō te 10 nō novema 2016. Te 'ohipa i fa'ati'ahia, o tē patura'a i Afaahiti, i te 'oire nō Taiarapu-Hitira'a o te rā, e 16 nohora'a rā'au « nahonaho » F4, e 82 m² te rahira'a, i ni'a i te hō'ē mahora e 22 276 m². E tārahuhia teie mau nohora'a mai te fāito moni e 65 000 Fārane cfp e tae atu e 95 000 Fārane cfp mā te 'ore e tai'o i te mau utā'a.

Te moni tā'ato'a e tu'uhia e te taiete Niuhihi Promotion nō teie nei patura'a tei ni'a i te fāito e 237,5 mirioni Fārane cfp 'e, e 12 'āva'e te roara'a o te patura'a. E fa'atupu te ti'a'aura'a o te mau tārahura'a nohora'a e 2 'ohipa tau hope.

Ua fa'ari'i te fa'aterera'a hau i te tuha'a moni tauturu no te hāmanira'a i te pahī fa'aora ta'ata a te FEPSM nō te mau motu Mātuita mā

No te pāturura'a i te 'ohipa fa'aorara'a i ni'a i te moana i te mau motu no Mātuita mā, ua ani e ua fāna'o te 'Āmuitahira'a no te fa'aorara'a ta'ata i ni'a i te moana no Pōrīnetia (FEPSM), tā'atira'a i fa'atupuhia i te 18 no novema 2009, i te tuha'a moni tauturu mai roto mai i te Haunui e te Haufenua, i te fāito ra 1 mirioni 'euro (119 331 742 Fcfp).

Ua noa'a mai teie tuha'a moni tauturu no te hāmanira'a i te tahi pahī fa'aorara'a ta'ata i ni'a i te moana tei riro 'ei hopoi'a mau nā te tā'atira'a fa'aora ta'ata i ni'a i te moana no Hiva Oa, 'o ia te rohi ato'a nei nā ni'a i te tā'ato'ara'a o te mau motu nō Mātuita mā. Ua ha'amauhia te mau rāve'a ato'a no te fa'a'ōhie i te 'ohipa fa'aorara'a ta'ata, no te utara'a, te 'atu'atura'a i te ta'ata i fifi. Rāve'a ato'a teie no te fa'anava'i i te mau fa'anahora'a fa'aorara'a ta'ata e vai nei, mai te mau manureva a Air Tahiti aore ra a Air Archipels, te mau manureva e mau manureva tautau na te reva a te nu'u fa'ehau e te pahī ra o Te Ata O Hiva.

Ua riro te hāmanira'a o teie pahī 'ei tāpa'o no te ha'ape'ape'a rahi o te Peretiteni Haufenua i te mau fifi e tupu ra i teie ta'amotu e no tō na hina'aro i te turu pāpū i te huira'atira. Ua

hōro'ahia teie tuha'a 'ohipa nā te taiete ra « Les chantiers navals Bernard S.A », e vai ra i Locmiquélic i Lorient, i te fenua Morbihan i Farāni. E ha'amata te hāmanira'a o teie pahī i te 'āva'e tenuare 2020 e, e hope māite te reira i te hāmanihia i te 'āva'e tiunu 2021.

Nā te tahi tōmite no te Pū 'ohipa pahī (DPAM) no Papeete e te pū pārurura'a 'ati no La Rochelle e ha'apa'o ia fa'aturahia te parau no te pārurura'a ta'ata e te araira'a 'ati i ni'a i teie faura'o. Tei ni'a te fāito tuha'a moni a te Fenua nei i te 500 000 'euro, 'oia ho'i e 59 665 871 Fcfp. Ua hōro'a te tōmite hi'opo'a tāpura faufa'a a te 'Āpo'ora'a nō Pōrīnetia farāni i tō na mana'o tū no teie 'ōpuara'a i roto i tā na rurura'a no te 11 no titema i ma'iri a'e nei.

Mana'o tū i ni'a i te tāpura moni 'āva'e e fa'a'ohipahia i roto i te mau taiete tapiho'ora'a pere'o, te mau fare moni e te mau taiete fa'aaura'a parau pāruru

Ua rave te 'Āpo'ora'a fa'aterehau e rave rahi mau fa'aotira'a haufenua i ni'a i te ha'amaita'ira'a i te tāpura moni 'āva'e no te matahiti 2020, a te mau rave 'ohipa e rohi nei i roto i te mau taiete tapiho'ora'a pere'o, te mau fare moni e te mau taiete fa'aaura'a parau pāruru.

Ua fa'aotihia te mara'ara'a o te fāito moni 'ohipa i roto i te mau taiete tapiho'ora'a pere'o. I te pae no te mau fare moni, ua fa'aotihia te mara'ara'a o te fāito faufa'a i te 1 no tenuare 2020. E i te pae no te mau taiete fa'aaura'a parau pāruru, ua fa'aoti-ato'a-hia te mara'ara'a o te moni 'ohipa ha'eha'a hau i ni'a i te fāito 1% i te 1ra'a ra no tenuare 2020.

Hotēra, fare ha'api'ira'a e te mau piha ti'a'aura'a taiete : ha'apurorora'a o na puta 2, 3 e te 4 o te puta arata'i no te mau patura'a fare FAREco

Mai te 'āva'e tenuare 2013 ra, ua fa'anaho te Fenua e te Pū no te arutaimāreva e te ti'a'aura'a ito (ADEME) i te tahi mau tau ha'api'ira'a e ha'amāramaramara'a i ni'a i te faufa'a no te patura'a i te fare e auraro nei i te nātura e o tei ferurihia no te fa'aitira'a i te ha'amāu'ara'a ito uira i roto i te tuha'a 'ohipa no te mau hotēra, te mau fare ha'api'ira'a e te mau pū 'ohipara'a a te mau taiete.

Ia au i teie fa'anahora'a ua fa'atupuhia te tahi mau rāve'a mai teie mau puta ha'amāramaramara'a ānei aore ra te mau pi'ira'a 'ōpuara'a ānei, no te fa'aitoito i te feiā 'ana'anatae ia vauvau mai i tā rātou mau 'ōpuara'a Fareco. Te tuha'a a te Fenua, 'oia ia i te arata'ira'a ia rātou i te patura'a i tā rātou 'ōpuara'a, na roto i te rāve'a o te a'ora'a mata'i e te amora'a i te tahi tuha'a ha'amāu'ara'a no te patura'a i te mau fare auraro nātura. Ua oti te puta FAREco i te piahia i te 'āva'e mē 2016 ra, tei roto te mau fa'ata'ara'a ato'a i ni'a i te aura'a o te Fareco e tō na mau fa'anahora'a mā te ha'apāpū i te parau no te nohora'a. No te mea ra ho'i, e'ere te 'ohipa patura'a o te hō'ē hotēra, o te hō'ē fare ha'api'ira'a aore ra o o te hō'ē pū taiete 'ohipara'a, i te 'ohipa 'ōhie, ia au i te parau no tō rātou hāmanira'a e tō rātou fa'a'ohipara'a e, tae noa atu i te parau no tā rātou ha'amāu'ara'a ito-uira, tītauhia atu ra ia pia i te tahi mau puta fa'anava'i ta'a'ē mau no terā e terā huru fare.

E rāve'a ato'a teie mau puta nā te Fenua e te Pū ADEME no te arata'ira'a e te tūra'ira'a i te mau taiete tōro'a patu fare no te fenua nei, ia tāpae rātou i te tahi fāito 'ite fa'ahiahia, no te fa'aitira'a i te ha'amāu'ara'a ito-uira i Pōrīnetia farāni nei, mā te ha'amaita'i atu ā i te

nahonaho e te maitata'i o te orara'a i roto i teie mau fare i hāmanihia ia au i te fa'anahora'a Fareco « auraro-nātura ».

E fa'ataehia teie mau puta i te feiā tōro'a e au mai na roto i te rāve'a o te rorouira, e ti'a ato'a te reira i te 'umehia mai ni'a mai i te tahuauira a te piha 'ohipa no te mau ito. E pia-ato'a-hia te tahi rahira'a mau puta nā te mau piha 'ohipa a te haufenua e te tahi feiā tōro'a.

Te Pū 'aira'a upu Fare Fenua no Papenoo : tuha'a moni tauturu fa'ata'ahia nā te tā'atira'a Haururu

Ua fa'ata'a te 'Āpo'ora'a fa'aterehau i te hō'ē tuha'a moni tauturu, 10 mirioni Fcfp, nā te tā'atira'a Haururu no te fa'aotira'a i te tuha'a 2 o te patura'a o te Pū Fare fenua, e 85% ia o te faufa'a e tītauhia no te fa'aotira'a i te piti o te tuha'a.

Ua ha'amatahia te patura'a o te pū 'aira'a upu nei i topahia i te i'oa ra o Fare Fenua i te 'āva'e tenuare 2019, i ni'a i te vaira'a o te tahi mau tahua 'ihipapa tahito. Ua fa'aotihia te patura'a o te hō'ē fare 'arioi, hō'ē fare rapa'au, hō'ē fare 'aira'a upu e, e piti fare nana'o. E fa'a'āpī-ato'a-hia te mau fare e vai ra i reira. 'Ei pū 'aira'a upu, e pū ha'apī'ira'a ihoā ia, e piti tuha'a ha'apī'ira'a i fa'ata'ahia : te tuha'a no te 'ite e te tuha'a no te hīro'a e te tā'ere mā'ohi, 'aita ia e tā'ōti'ara'a i te upu e 'aihia i reira. Ua fāna'o mai te tuha'a mātāmua o teie 'ōpuara'a i te tauturu no roto mai i te Fenua, 10 mirioni Fcfp i te matahiti 2018 ra, tei roto ato'a te mau mā'imira'a 'ihipapa hou a'e i te patura'a o te mau fare. Te toe nei te toru o te tuha'a e fa'aîneinehia ra.

Fa'ahuru'ēra'a o te tāpura no te mau parau tū'ite no te ha'apī'ira'a e te arata'ira'a 'ohipa tū'aro

Tītauhia te huru tā'ata ato'a e 'ōpua nei i te ha'apī'i, te arata'i aore ra i te rautī i te tahi 'ohipa tū'aro mā te tāmoni, i te fatu i te hō'ē parau tū'ite tei tāpa'ohia i ni'a i te tāpura tōro'a tū'aro i ha'amanahia e te 'Āpo'ora'a fa'aterehau e, ia fa'a'itehia te reira i mua i te piha tōro'a mana e fa'aoti nei i te tāreta tōro'a.

Ua ha'amana te 'Āpo'ora'a fa'aterehau i teie tāpura parau tū'ite i te 8 no 'ātete i ma'iri a'e nei e ua fa'a'āpīhia teie tāpura i te 4 no tītema i muri noa mai ia au i te mana'o a te tōmite no te ha'apī'ira'a 'ohipa tū'aro.

Ua fa'aotihai teie fa'a'āpīra'a o te tāpura parau tū'ite nei no te fa'aō ato'a i roto i te mau fatu parau tū'ite no Pōrīnetia farāni e amo nei i te tōro'a rautī nātura (tāpa'ohia « hopu na raro i te moana »), ia fāna'o rātou i te moni no tā rātou 'ohipa ha'apī'ira'a e arata'ira'a hōani ia au i te fa'aturera'a e fa'anaho nei i tā rātou tuha'a 'ohipa..

-0-0-0-0-0-